

І. О. Жувагіна,
к. е. н., ст. викладач кафедри економіки та організації виробництва,
Первомайський політехнічний інститут Національного університету
кораблебудування імені адмірала Макарова
Г. І. Обуховська,
ст. викладач кафедри фундаментальних загально технічних дисциплін,
Первомайський політехнічний інститут Національного університету
кораблебудування імені адмірала Макарова

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА МЕТОДИК ОЦІНЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА: ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ

I. Zhuvahina,
Ph.D., senior lecturer in economics and organization of production,
Pervomajskiy Polytechnic Institute National University of Shipbuilding named after admiral Makarov
G. Obukhovska,
Senior lecturer in general fundamental technical disciplines,
Pervomajskiy Polytechnic Institute National University of Shipbuilding named after admiral Makarov

COMPARATIVE CHARACTERISTICS OF METHODS FOR ASSESSING THE INVESTMENT POTENTIAL OF THE COMPANY: THEORETICAL AND PRACTICAL ASPECTS

Представлено порівняльну характеристику визначених методик оцінки інвестиційного потенціалу підприємства за різними економічними параметрами. Серед основних категорій, за якими здійснювалося порівняння, відзначилися наступні: переваги і недоліки методик оцінювання, простота (прості, помірно прості, помірно складні, складні) і сфера застосування (універсальні та застосовані в підприємствах певної галузі), можливість застосування в підприємствах роздрібної торгівлі. Відповідно до результатів проведеного дослідження існуючі методи оцінювання інвестиційного потенціалу було розподілено на наступні групи: методи, які доцільно використовувати під час оцінювання інвестиційного потенціалу підприємств роздрібної торгівлі (універсальні методи або ті, що розроблено саме для підприємств торгівлі); методи, які можуть бути умовно використані під час оцінювання інвестиційного потенціалу підприємств роздрібної торгівлі, тобто повинні бути доповнені показниками, що враховують галузеву специфіку; методи, які не можуть бути використані під час оцінювання інвестиційного потенціалу підприємства роздрібної торгівлі.

Presents comparative characteristics defined methods for assessing the investment potential of the company on various parameters. Among the major categories, which carried out the comparison, the following were noted: advantages and disadvantages of methods of evaluation, simplicity (easy, moderately easy, moderately difficult, complex) and scope (universal and applicable in a particular business sector), the applicability of retailers. According to the results of the study the existing methods of evaluating investment potential were divided into the following groups: methods that should be used in assessing the investment potential retailers (universal methods, or that it is designed for commercial); methods that can be conventionally used in evaluating the investment potential retailers that need to be supplemented by indicators that take into account industry-specific; methods that can not be used in assessing the investment potential retailers.

*Ключові слова: методика, компетенції, оцінка, інвестиційний потенціал, підприємство.
Key words: methodologies, competencies, evaluation, investment potential, company.*

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

В економічній практиці існує велика кількість методів оцінки потенціалу підприємства, однак вони мають недостатню вивченість як на рівні окремої галузі,

так і на рівні підприємства. Методики оцінки промислового, виробничого або ресурсного потенціалу добре відомі й орієнтовані на розрахунки кількісних показників і якісних характеристик чинників, що враховуються. У той же час не достатньо напрацьованими є методики оцінки інвестиційного потенціалу. Вивчення опублікованих робіт виявило наявність чіткої галузевої спря-

мованості існуючих методичних підходів до оцінки. Ще одною проблемою сучасного етапу дослідження інвестиційного потенціалу підприємств є переважна оцінка саме його зовнішньої складової — інвестиційної привабливості. Оцінка внутрішньої складової — інвестиційної спроможності підприємства, знаходиться майже поза увагою дослідників.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Широку теоретичну базу для вивчення методів оцінки економічного потенціалу підприємств, представляють праці провідних науковців, серед яких особливо варто відзначити Н.В. Ващенко, Н.С. Краснокутську, Є.В. Лапіна, М.І. Лагуна, Є.В. Мніха, Л.І. Самоукіна, А.М. Телиженко, О.С. Федоніна та ін.

У практиці господарювання виділяються різні методи оцінки економічного потенціалу підприємства, кожний із яких має позитивні й негативні сторони, тому підприємство самостійно обирає необхідний метод з урахуванням умов здійснення господарської діяльності.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

З огляду на визначену проблематику, пропонуємо зробити короткий огляд методик оцінки інвестиційного потенціалу з метою визначення їх достатності та адекватності потребам і інтересам інвесторів (власників) підприємств.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Законодавчий підхід до оцінки інвестиційної привабливості підприємства зводиться до аналізу фінансово-економічного стану за затвердженими методиками інтегральної оцінки інвестиційної привабливості та поглибленого аналізу фінансово-господарського стану. Зазначені методики розроблено на основі старих форм фінансової звітності, що потребує їх трансформацію відповідно до нових положень (стандартів) бухгалтерського обліку.

"Методика проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану підприємств та організацій" затверджена Наказом Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств №81 від 27 червня 1997 р. на виконання постанови Кабінету Міністрів України від 25 листопада 1996 р. № 1403 (1403-96-п) "Про Положення про реєстр неплатоспроможних підприємств та організацій" для забезпечення єдиного підходу при проведенні поглибленого аналізу фінансово-господарського стану підприємств та організацій [6].

Поряд з аналізом фінансового стану Методика передбачає аналіз виробничо-господарської діяльності підприємства. Результати аналізу заносять у зведену форму "Основні фінансово-економічні показники та коефіцієнти". Після цього робиться висновок щодо доцільності чи недоцільності внесення підприємства до Реєстру неплатоспроможних підприємств та організацій.

Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств і організацій затверджена за Наказом голови Агентства запобігання банкрутства від 23.02.98 №22 відповідно до Закону України від 18 ве-

ресня 1991 р. №1560 "Про інвестиційну діяльність", Положенням про Агентство з питань запобігання банкрутства підприємств і організацій, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 22 серпня 1996 р. №990, і у виконання Постанови Кабінету Міністрів України від 25 листопада 1996 р. № 1403 "Про положення про реєстр неплатоспроможних підприємств і організацій" для забезпечення організаційної роботи, зв'язаної з залученням вітчизняних і закордонних інвесторів до фінансування заходів, спрямованих на оздоровлення підприємств і організацій [5].

Ця методика була розроблена з метою прискорення реалізації інвестиційних проектів, заохочення до інвестицій вітчизняних і іноземних підприємств, надання методичної допомоги фахівцям, що займаються розробкою заходів щодо проведення оздоровлення виробничої сфери.

Розглядаючи інвестиційну привабливість підприємств, російська дослідниця Н. Зайцева слушно зауважує, що її оцінка на практиці зводиться до аналізу фінансового стану об'єктів інвестицій, які передбачаються, що є теоретично обґрунтованим і має практичний ефект [3]. У той же час такий аналіз дозволяє оцінити лише поточний фінансовий стан підприємства, але не визначає чинники його інвестиційної привабливості, поточну ринкову вартість і величину майбутніх грошових потоків від здійснюваних у даний момент інвестицій.

Інший російський науковець Р.А. Гатауллін також підходить до оцінки інвестиційної привабливості через призму впливу різних чинників на її формування, кожному із яких відповідає один або два показники [2]. Зокрема фінансовому чиннику відповідають показники рентабельності продукції; виробничому — показник обсягу виробництва; споживчому — динаміка попиту на продукцію галузі; інвестиційному — рівень і рентабельність інвестицій; екологічному — рівень екологічної напруженості в галузі; макроекономічному — динаміка економічного розвитку галузі та значущість галузі у народному господарстві; кадровому — кваліфікація і якість робочої сили; інноваційному — рівень інноваційної активності галузі. Зауважимо, що дана система чинників і відповідних їм показників спрямована саме на оцінку інвестиційної привабливості підприємств матеріальної сфери виробництва, зокрема машинобудування, тому не може повною мірою бути застосована для підприємств роздрібної торгівлі.

Комплексне дослідження з означеного питання було проведено С.А. Панковим, який вивчаючи аналітичні підходи до оцінки інвестиційної привабливості, запропонував використовувати індексний метод, що базується на аналізі внутрішньої стратегії розвитку підприємства, як співвідношення індекса сильних і слабких сторін розвитку [7]. Даний підхід передбачає використання індивідуальних індексів тільки абсолютних показників: для сильних сторін, відповідно, індексів виручки від реалізації, чистого прибутку, інвестиції; для слабких сторін — індексів собівартості, довгострокових зобов'язань, дивідендів, що сплачуються.

Розроблена Макухом Т.О. методика оцінювання інвестиційного потенціалу за допомогою збалансованої системи фінансових і нефінансових показників, яка "враховує найважливіші аспекти діяльності підприємства" — споживацький, господарський, інноваційний,

Таблиця 1. Порівняльна характеристика методів оцінювання інвестиційного потенціалу підприємства

Критерії порівняння	Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості	Методика проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану	Методика оцінювання Зайцевої Н.	Методика оцінювання Гатаулліна Р.А.
Об'єкт дослідження				
інвестиційний потенціал				
інвестиційна привабливість	+	+	+	+
інвестиційна спроможність				
Переваги	Комплексне оцінювання	Комплексне оцінювання за зведеним інтегральним показником	Дозволяє оцінити поточний стан підприємства, фактори, що впливають на інв. привабливість, поточну вартість підприємства і показники майбутніх грошових потоків від інв. проекту	Дозволяє достатньо об'єктивно приймати рішення про інвестування фінансових ресурсів
Недоліки	Вимагає коректування показників відповідно до існуючого ПСБО	Не дозволяє зробити остаточний вибір об'єкта інвестування; вимагає коректування показників відповідно до існуючого ПСБО	Відсутність показників щодо галузевих особливостей	Складна для використання в невеликих за розміром підприємствах
Простота застосування	Проста	Помірно проста	Складна	Складна
Сфера застосування	Універсальна	Універсальна	Універсальна	Виробничі підприємства
Можливість застосування в підприємствах роздрібної торгівлі	Застосуємо з урахуванням доповнення показниками, що враховують галузеву специфіку	Застосуємо з урахуванням доповнення показниками, що враховують галузеву специфіку	Застосуємо з урахуванням доповнення показниками, що враховують галузеву специфіку	Не застосуємо

Продовження таблиці 1

Критерії порівняння	Методика оцінювання Панкова С.А.	Методика оцінювання Макуха Т.О.	Методика оцінювання Гречиною І.В.	Методика оцінювання Белової О.В. і Ковальчук Г.В.
Об'єкт дослідження				
інвестиційний потенціал		+		+
інвестиційна привабливість	+		+	
інвестиційна спроможність				
Переваги	Враховує сильні і слабкі сторони розвитку підприємства	Враховує фінансові і нефінансові аспекти роботи підприємства	Дозволяє визначити місце підприємства в групі	Дозволяє визначити місце підприємства в групі
Недоліки	Залишає поза увагою інші чинники впливу на інвестиційну привабливість	Відсутність показників щодо галузевих особливостей	Складна для використання в невеликих за розміром підприємствах	Не достатня для об'єктивного визначення пріоритетних сфер інвестування господарюючого суб'єкта
Простота застосування	Помірно проста	Помірно проста	Складна	Помірно складна
Сфера застосування	Універсальна	Універсальна	Підприємства торгівлі	Підприємства АПК
Можливість застосування в підприємствах роздрібної торгівлі	Застосуємо	Застосуємо з урахуванням доповнення показниками, що враховують галузеву специфіку	Застосовується	Застосуємо з урахуванням доповнення показниками, що враховують галузеву специфіку

Розроблено автором.

фінансовий [4], насправді дозволяє зробити висновок щодо інвестиційної привабливості або непривабливості підприємства.

Белова О.В., Ковальчук Г.В. та Гречина І.В. під час оцінки фінансово-інвестиційного потенціалу

пропонують проводити експрес-аналіз основних показників ліквідності, платоспроможності і фінансової стійкості, на базі яких далі проводитиметься інтегральна оцінка інвестиційного потенціалу [1].

Розглядаючи механізм кількісного оцінювання точного рівня інвестиційного потенціалу машинобудівного підприємства, співавтори відзначають, що його обчислення повинно здійснюватися підсумовуванням розміру потреби в інвестиціях у це підприємство за двома напрямками: інвестиції у поповнення оборотного капіталу; інвестиції в основний капітал (в оновлення основних засобів та розширення випуску ним існуючих на теперішній час видів продукції). Розгляд стратегічного рівня інвестиційного потенціалу певного підприємства вимагає врахування ще двох напрямків вкладення інвестицій у підприємство, а саме: інвестиції у розробку нових видів продукції та у нематеріальні активи; інвестиції у виробництво нових видів продукції.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Порівняльна характеристика розглянутих методів за різними параметрами представлена в таблиці 1. Серед основних параметрів, за якими здійснювалося порівняння, слід відзначити наступні: переваги і недоліки методик оцінювання, простоту (прості, помірно прості, помірно складні, складні) і сферу застосування (універсальні та застосовані в підприємствах певної галузі), можливість застосування в підприємствах роздрібно торгівлі.

Відповідно до результатів проведеного порівняння існуючі методи оцінювання інвестиційного потенціалу було розділено на три групи:

1) методи, які доцільно використовувати під час оцінювання інвестиційного потенціалу підприємств роздрібно торгівлі (універсальні методи, або ті, що розроблено саме для підприємств торгівлі);

2) методи, які можуть бути умовно використані під час оцінювання інвестиційного потенціалу підприємств роздрібно торгівлі, тобто повинні бути доповнені показниками, що враховують галузеву специфіку;

3) методи, які не можуть бути використані під час оцінювання інвестиційного потенціалу підприємства роздрібно торгівлі.

У цілому аналіз вітчизняних та закордонних наукових джерел виявив відсутність єдиного підходу до побудови відповідного алгоритму оцінювання інвестиційного потенціалу.

Інвестиційний потенціал підприємства є складною організаційною системою, що складається з багатьох підсистем. Тому для забезпечення комплексного підходу до оцінювання його характеристик повинна охоплювати всі складові підсистеми та елементи за обраними критеріями. Саме робота у визначеній проблематиці диктує перспективні напрями подальших досліджень.

Література:

- Белова Е.В. Методика оценки финансово-инвестиционного потенциала предприятий АПК / Е.В. Белова, Г.В. Ковальчук // Вестник Алтайского государственного аграрного университета. — 2010. — № 9 (71). — С. 88—91.
- Гатауллин Р.А. Формирование экономического потенциала машиностроительного комплекса посред-

ством инвестиций: автореф. дисс. на соискание науч. степени канд. экон. наук: спец. 08.00.05 "Экономика и управление народным хозяйством" / Р.А. Гатауллин — Ижевск, 2007. — 22 с.

3. Зайцева Н. Как оценить инвестиционную привлекательность? / Н. Зайцева // Банки и деловой мир. — 2007. — № 12. — С. 27—30.

4. Макух Т.О. Інвестиційний потенціал як фактор підвищення ефективності використання фінансових ресурсів / Т.О. Макух // Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Сер. Економіка: зб. наук. пр. — 2008. — Вип. 1 (41). — С. 175—186.

5. Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій: [затв. наказом Агентства з питань запобігання банкрутству № 22 від 23.11.1998 р.] // Державний інформаційний бюлетень про приватизацію. — 1998. — № 7. — С. 18—28.

6. Методика проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану підприємств та організацій: [затверджена Наказом Агентства з питань запобігання банкрутства підприємств та організацій від 27 червня 1997 р. № 81, зареєстрована в Міністерстві юстиції України 5 серпня 1997 року за № 288/2092].

7. Панков С.А. Аналитические подходы к оценке инвестиционной привлекательности предприятия / С.А. Панков // Вісник Хмельницького національного університету. — 2010. — № 2, Т. 3. — С. 65—68.

References:

1. Belova, E.V. (2010), "Metodika ocenki finansovo-investicionnogo potenciala predpriyatij APK", Vestnik Altajskogo gosudarstvennogo agrarnogo universiteta, № 9 (71), pp. 88—91.

2. Gataullin, R.A. (2007), "Formirovanie jekonomicheskogo potenciala mashinostroitel'nogo kompleksa posredstvom investicij: avtoref. diss. na soiskanie nauch. stepeni kand. jekon. nauk: spec. 08.00.05", Jekonomika i upravlenie narodnym hozjajstvom, Izhevsk, p. 22.

3. Zajceva N. (2007), "Kak ocenit' investicionnuju privlekatel'nost'", Banki i delovoj mir, № 12, pp. 27—30.

4. Makukh, T.O. (2007), "Investytsijnyj potentsial iak faktor pidvyschennia efektyvnosti vykorystannia finansovykh resursiv", Visnyk Natsional'noho universytetu vodnoho hospodarstva ta pryrodokorystuvannia. Ser. Ekonomika: zb. nauk. pr., vol. 1 (41), pp. 175—186.

5. "Metodyka intehral'noi otsinky investytsijnoi pryvablyvosti pidpriemstv ta orhanizatsij" (1998), Zatv. nakazom Ahentstva z pytan' zapobihannia bankrutstvu № 22 vid 23.11.1998 r., Derzhavnyj informatsijnyj biuleten' pro pryvatyzatsiiu, № 7, pp. 18—28.

6. "Metodyka provedennia pohlyblenoho analizu finansovo-hospodars'koho stanu pidpriemstv ta orhanizatsij" (1997), Zatverdzhena Nakazom Ahentstva z pytan' zapobihannia bankrutstva pidpriemstv ta orhanizatsij vid 27 chervnia 1997r. № 81, Ministersto iustytzii Ukrainy, 5 serpnia 1997 roku za № 288/2092.

7. Pankov, S.A. (2010), "Analiticheskie podhody k ocenke investicionnoj privlekatel'nosti predpriyatija", Visnyk Hmel'nic'kogo nacional'nogo universitetu, № 2, vol. 3, pp. 65—68.

Стаття надійшла до редакції 28.04.2014 р.